7

آرسي

هيءَ هڪ مذاقي ڪهاڻي آهي. اِن سبق ۾ آرسيءَ بابت ٻڌايل آهي ۽ هِن ۾ هڪ اَڻ ڏٺل شيءِ جي ڪري ڪيئن غلطفهمي پيدا ٿيئي ٿي اُن جو ذڪر ڪيل آهي.

پڙهو، پڙهو ۽ سمجهو.

بينگال جي شهر ۾ هڪ ڪابل ملڪ جو ڦيريءَ وارو چانورن جي ٻنيءَ مان وڃي رهيو هو. اوچتو ڪنهن پٿر لڳڻ ڪري هن ٿابو کاڌو ۽ هيٺ نئڙي جڏهن پٿر پري ٿي ڪيائين تہ سندس ٿيلهي مان هڪ آرسي ڪري پيئي، جنهن جو پتو هنکي نہ پيو. ٻئي ڏينهن جڏهين انهيءَ ٻنيءَ جو مالڪ ڪسان آيو ۽ لابارو وجهڻ شروع ڪيائين تہ اُها آرسي لڌائين. ڀالو ڀولو ڪسان ڪڏهين بہ پنهنجي ڳوٺ کان ٻاهر ڪونہ ويو هو. سو نئين چيز ڏسي حيرت ۾ پئجي ويو. هو عجب وچان آرسيءَ کي پنهنجن هٿن ۾ هيٺ مٿي ڪرڻ لڳو ۽ نيٺ ڪٽي اَکين اَڳيان جهلیائين تہ وات ڦاٽي ويس. آرسيءَ ۾ پنهنجو پاڇو ڏسي هاري ويچارو منجهي پيو. نيٺ سوچيائين، ”شايد منهنجي پتا جو منهن آهي.“ هاري اَجا ٻار هو تہ سندس پيءُ گُذاري ويو هو. هينئر هو اُسري مرد ماڻهو ٿيو هو ۽ سندس روش پيءُ تي پئي ويا. ڪيس پيءُ جي تمام اَڻ لکي يادگيري هئي. سو هن آرسي وري ڪٽي اَکين اَڳيان جهلي تہ پنهنجي پاڇي کي پيءُ سمجهي، ڏاڍيءَ شرڌا سان پرنام ڪري چميائين ۽ پيار

مان چيائين، ”واھ! پوڄيہ پتاجي! توھين آسمان مان ھيٺ لھي آيا آھيو ڇا؟ ڇو منھنجي ڇانورن جي ڪيٽ ۾ لڪي ويٺا آھيو؟ ھلو تہ توھانکي گھر وٺي ھلان.“

ڪسان آرسي ھٿ ۾ جھلي ٻنيءَ ۾ چوڌاري چڪر ڏيئي اُن سان ڳالھيون ڪرڻ لڳو. پاڇي کي چيائين، ”خبر اَٿوَ! توھانجي پرلوڪ پڌارڻ کانپوءِ مون ھيءَ ڇانورن جي پوک ڪئي. مون ’لڪشمي‘ (ڇانورن جو قسم) بہ پوکيا جيکي ھاڻي تيار ٿيا آھن ۽ جلدي مان اِھو فصل لڻندس ڏسو تہ پڪل ڪڻا ڪيئن نہ سج جي روشنيءَ ۾ چمڪي رھيا آھن! ۽ ھوُ ٻنيءَ جي پريان (آڱر سان اِشارو ڪندي) اَسانجو گھر آھي. توھانجي جيئري فقط ھڪڙو ڪمرو ھوندو ھو. ھاڻ مون بہ ٻيا بہ ڪمرا ٺھرايا آھن. ھلو تہ اُھي مان توھانکي ڏيکاريان! ڏسو! توھانجي پٽ ڪيڏي نہ ترقي ڪئي آھي!“ ڪم ڇڏي گھر آيو. اُتي آرسيءَ کي ٿانئيکي ھنڌ رکڻ لاءِ گھٽيئي ڪندون پاسا نوسڻ لڳو. ڪيس ڪا پيتي، ٽرنڪ يا ڪبٽ تہ ھو ڪونہ. نيٺ ھن پاڻيءَ جي خالي مٽڪي ۾ ڪٽي آرسي رکي. پوءِ ھوُ واپس ٻنيءَ تي ڪم ڪرڻ ويو. پر سڄو وقت ڌيان اِنھيءَ آرسيءَ ۾ ڪتل ھوس. ٻئي ٽئين ڏينھن بہ ڪم تي ويو پر دل ڪم ۾ نٿي لڳس. ھوُ وچ ۾ ٻنيءَ تان واپس گھر اَچي مٽ مان آرسي ڪڍي اُن سان حال اَحوال اوريندو ھو ۽ وري واپس مٽڪي ۾ رکي ھليو ويندو ھو. پر رکڻ کان اڳہ آرسيءَ کي چوندو ھو، ”بابا، مونکي توکي اَڪيلو ڇڏڻ تي دل تہ نٿي وري پر ڇا ڪريان؟ پيٽ قوت قيد ڪري وڌو آھي.“

ڪيترا ڏينھن ڪسان جي اِھا عجيب ھلت ھلندي رھي. ھنجي زال جا ھميشھ رنڌڻي جي ڪرت ۾ ٿي ھوندي ھئي، تنھنکي مڙس کي اوير سوير واپس ورندو ڏسي ڪٽڪو جاڳيو. ھن اِھو بہ جاچيو تہ ھاڻي سندس گھوٽ پنھنجو پاڻ ۾ رُڌل ھوندو ھو. نہ سندس کو حال اَحوال وٺندو ھو، نکو وري چرچو گھبو ڪندو ھو. اَلاجي ڪھڙي ساڻس ويڌن آھي. پتو اَوس لھڻ کپي. سو ھڪڙي ڏينھن جيئن سندس قدمن جي آھٽ ٻڌائين تہ چپ چاپ رنڌڻي مان ٻاھر نڪري اَچي ڪمري ۾ لڪي ٻيٺي. ڏٺائين تہ سندس مڙس مٽڪي پرسان وڃي اُن مان ڪا چيز ٻاھر ڪڍي ۽ اُنھيءَ کي اَکين تي رکي وري وري چميائين ۽ پوءِ مشڪي واپس مٽ ۾ وڌائين.

جڏھين ھاري واپس ٻنيءَ تي ھليو ويو تہ جوٽس وڃي مٽ جو ڍڪ لاٿو ۽ اندران آرسي ڪڍي ورتي. ھن بہ اَڳي ڪڏھين آرسي ڏٺي ڪانہ ھئي. سو اُنھيءَ ۾ جو پنھنجو پاڇو ڏٺائين تہ عجب لڳي ويس. پوءِ سڙندي پڇندي چوڻ لڳي، ”بري ٻڌا! مان بہ چوان مڙس ڳنديون ڳوڙھا ٿيو پيو آھي. آھي ڪھڙي ماجرا! سو ٻي پرڻجي اَچي مٽڪي ۾ سوگھي ڪئي اٿس ۽ لڪي لڪي وينو ان سان عشق پچائي. تڏھن مونکي منھن نٿي ڏنائين. پلا سڄو وقت لنو لڳي پيئي اَٿس ٻيءَ سان، سو مان ڪٿي ٿي ياد پوانس. اَچ اَچي تہ گھر، تہ چنچري لاھيانس.“ سو ٻھاري ھٿ ۾ جھلي گھوٽ جي اَچڻ جو اِنتظار ڪرڻ لڳي. سڄي ڏينھن جي سخت پورھئي کانپوءِ ھاري شام جو ٿڪو ماندو جئن گھر ۾ ٻينو تہ جوٽس ٻھاريءَ سان اُھي ستڪا وجاياٺينس جو مڙس جي رڙ ھيٺ رڙ مٿي. پر ھيءَ بہ جوُر تي چوڻ لڳيس تہ، ”دشت! اَھڙو ڪڪرم ڪرين ڇو؟ مونکي اَند ۾ رکي ٻي وٺي وينو آھين؟ اِئين چئي آرسي ڪٽي ڏانھنس اُڇلايائين.

تڏھين ھاريءَ مٿي تي ھٿ ھڻي چيو، ”سياڻي، ھيءُ تہ منھنجو اَبو آھي. منھنجو پيارو اِبو!“ پوءِ گوڏن ڀر ويھي ڏاڍيءَ عزت سان ٻنھي ھٿن ۾ آرسيءَ کي جھليائين. جوٽس کي ٽپرس وٺي ويو تہ ڪٿي ڪل

تہ نہ ٽرڪي ويئي ہُئس. سو رڙ ڪري ڪيس چيائين، ”چا مان اَنڌي آهيان!“ ۽ هتن مان آرسي ڦري چيائينس، ”ڏسان تہ سهين تنهنجو بابل! تون هن عورت کي پنهنجو پيءُ ٿو چوين؟“

”آهين تہ ڪا چري“ مڙسس خفي ٿيندي چيو.

”ڪير آهي چريو؟ اَچي پنهنجين اکين سان ڏس. چا تنهنجو پيءُ ٻچيءَ ۾ هار ٽنگيندو هو؟ وڏا وار رکائيندو هو؟“

سندن واڪو واڪاڻ تي هڪ پاڙيسرڻ ڊڪندي آئي! ساهيڙيءَ کان پڇيائين، ”اَدي چا تي جهيڙو ڪيو اَٿوَ؟ هيءُ پهريون دفعو آهي جو توهانجي گهر ۾ ٻائيتال متو آهي.“

هاريءَ جي زال آرسي کڻي پاڙيسرڻ کي ڏيکاريندي چيو، ”ڏس هن جا اَفعال منهنجي جيئري ٻيءَ سان لائون لهي اَچي ڪيس متڪيءَ ۾ وهاريو اَٿس. مٿان وري مرڪي ٿو چوي تہ اِهو سندس بابو آهي.“

پاڙيسرڻ ڪسان جي زال جي پنيان سندس ڪلهي وٽان جو آرسيءَ ۾ نهاريو تہ ڪيس ٻہ شڪليون نظر آيون. ”اَڙي اَبا، هت هڪ نہ پر ٻہ زالون آهن. پر هڪ تہ اُن منجهان تون آهين.“

”۽ هوءَ ٻي زال ڪير آهي؟“ پاڙيسرڻ پڇيو.

”هاڻي هاري اُتي آيو ۽ چيائين، ”چا پيئون بڪو.“ اتيئي سندس چهري جو رنگ بدلجڻ لڳو. هوُ عجب ۾ وات ڦاڙي آرسيءَ ۾ نهاري چوڻ لڳو، ”هن ۾ تہ ٽي شڪليون آهن. جوش ۾ يرجي ٽيئي هڪٻئي ڏانهن نهارڻ لڳا ۽ وري آرسيءَ ۾ ڏسڻ لڳا. پوءِ تہ ڏاڍي اُتساهہ ۾ يرجي هنن وٽي پاڙيوارن کي سڏ ڪيا تہ اَچي هڪ حيرت انگيز چيز ڏسن.

پاڙيسري اَچي گڏ ٿيا ۽ آرسي هڪ هٿ کان ٻئي هٿ ڏانهن هلندي هلي. گهڻي بحث مباحثي بعد مس مس وڃي هنن سمجهيو تہ آرسي چا ٿيندي آهي.

تنهن بعد آرسيءَ جي ڄاڻ انهي ڳوٺ مان پکڙجي پريان ٻين ڳوٺن ۾ وڃي پهتي ۽ هتان هتان ماڻهو آرسي ڏسڻ آيا ۽ آرسيءَ جو راز سمجهڻ لڳا.

نوان لفظ

ٿابو ڪائڻ - ڏکو ڪائڻ
حيرت ۾ پوڻ - عجب ۾ پوڻ
خفي ٿيڻ - پريشان ٿيڻ
ڪل ٽرڪڻ - چريو ٿيڻ
لائون لهڻ - شادي ڪرڻ
حيرت اَنگيز - عجيب

نئڙي - جُهڪي
اُسري - وڌي
لنو لڳڻ - دل لڳڻ
اَوس - ضرور
ڪرت - ڪم

لابارو وجهڻ - فصل لڻڻ/ڪٽڻ
ويڙن - تڪليف
تپرس - عجب
ٻائيتال مچڻ - تمام گهڻو گوڙ ڪرڻ
نوسڻ - جاچڻ

اَڀياس

سوال.١. هيٺين سوالن جا جواب لکو.

١) ڦيري ۽ واري جي ٿيلهي مان ڇا ڪري پيو؟
٢) ڪسان منجهي ڇو پيو؟
٣) ڇانورن جي ڪهڙي قسم جو ذڪر ڪيل آهي؟
٤) ڪسان آرسي ۾ ڏٺل پاڇي کي ڇا سمجهيو؟

سوال.٢. هيٺين سوالن جا جواب ٿوري ۾ لکو.

١) ڪسان آرسي مٽڪي ۾ ڇو رکي؟
٢) ڪسان جي زال کي آرسي ڏسي ڪهڙي غلطفهمي ٿي؟
٣) ڳوٺ وارن آرسي ۽ جو راز ڪيئن سمجهيو؟

سوال.٣. هيٺيان جملا ڪنهن، ڪنهن کي چيا آهن؟

١) ”توهين آسمان مان هيٺ لهي آيا آهيو ڇا؟“
٢) ”تڏهن مونکي منهن نٿي ڏنائين.“
٣) ”هي ۽ منهنجو اَبو آهي.“
٤) ”ڏسان تہ سهين تنهنجو بابل!“
٥) ”هي ۽ پهريون دفعو آهي جو توهانجي گهر ۾ ٻاٽيتال متو آهي.“

سوال.٤. هيٺين لفظن جا ضد لکو.

ٺاهڻ، خالي، سخت، وڏا، پنيان

سوال.٥. هيٺين اصطلاحن جي معنيٰ لکي جملن ۾ ڪم آڻيو.

لاٻارو وجهڻ، حيرت ۾ پوڻ، ڪل ترڪڻ، خفي ٿيڻ، ٻاٽيتال مچڻ

سوال.٦. وياڪرڻ موجب ٻالهائڻ جا لفظ سجاڻو.

جنهن، عجب، ڪي، ڪيس، سخت، پوءِ

پورڪ اڀياس

١. تڪر تي آڏار رکندڙ عملي ڪم.

ڪسان آرسي هٿن ۾ جهلي .... پيٺ قوت قيد ڪري وڏو آهي.

١) هيٺ ڏنل اُبتڙ لفظن جا جوڙا ملايو.

(1)	لوڪ	(i)	پرريل
(2)	خالي	(ii)	پوءِ
(3)	هاڻي / اَڳ	(iii)	پرلوڪ
(4)	جيئرو	(iv)	مئل

٢) هيٺ ڏنل ستون سمجهايو.

(الف) پيٽ قوت قيد ڪري وڌو آهي.

(ب) پڪل ڪٽا ڪيئن نہ سج جي روشنيءَ ۾ چمڪي رهيا آهن.

٣) تڪر مان هيٺ ڏنل ستن جي معنيٰ ۾ ڏائيندڙ جملا ڳولهي لکو.

(الف) سچو وقت هوُ آرسي بابت سوچي رهيو هو.

(ب) هاٿي مان واڏارو ڪيو آهي.

۴) برئڪيٽ ۾ ڏنل هدايت موجب جملا لکو.

(الف) توهان جي پُٽ ڪيڏي نہ ترقي ڪئي آهي.
(”تمام گهڻي“ لفظ ڪم آڻي جملو وري لکو)

(ب) هوُ ڪم ڇڏي گهر آيو.
(جملي مان فعل ڳولهيو ۽ اُهو فعل ڪم آڻي ٻيو جملو لکو)

(ڪ) ٻنيءَ جي پريان اَسانجو گهر آهي.
(جملي مان حرف جر ڳولهي، اُهو ڪم آڻي ٻيو جملو لکو)

(د) نيٺ هُن پاٽيءَ جي خالي متڪي ۾ ڪٽي آرسي رکي.
(جملي مان اِسم ڳولهيو)

۵) تڪر مان ڳولهيو.

١. چانورن جو قسم	:	
٢. شرير جو عضوو	:	
٣. هڪ تارو	:	
۴. متڪي لاءِ ٻيو لفظ	:	
۵. ”سرڳواسي ٿيڻ“ جو ٻيو اصطلاح	:	
٦. سامان رکڻ جي جڳهہ	:	

٢. ماستر شاگردن کي، ڪسان، زال، پاڙيسرين جو ڪردار ڏيئي هيءُ سبق ناٽڪ روپ ۾ ڪلاس ۾ پيش ڪرڻ لاءِ چوندو.

٣. آزمودو آيل يا ٻُڌل ڪو مزيدار قصو لکو.

۴. توهان جي پاڙي ۾ شاديءَ جو هال آهي جتي گهڻو ڪري دير رات تائين ميوزڪ، گانا هلڻ ڪري توهان کي پريشاني ٿيندي آهي، اُن جي لاءِ وقت جي پابندي هئڻ گهرجي اِن طرف ڌيان ڇڪائيندي نگر سيوڪ کي خط لکو.

۵. توهانکي ٻئي ڪنهن شهر ۾ بس ذريعي وڃڻو آهي. اُن جي چاڻ حاصل ڪرڻ لاءِ ٽورس ٽرئويل دلال ۽ گراهڪ (توهان) جي وچم گفتگو لکو.

٦. پاٽي اَسانجو جيون آهي وانگر ’پاٽي‘ لاءِ پنج نعرا لکو.

پاڻ ڪريان - پاڻ سکان

(١) هيٺ ڏنل برئڪيٽ مان مناسب چوندي چوڪندا پريو.

(ولر، ڍڳہ، جوڙ، پري، عملو، ڏڻ، ميڙ، ڳڇو (ڇڳو))

ڳائين جو ڌڻ

پکين جو ....

ماڻهن جو ....

ڪاٺين جو ......

گلن جو ....

عملدارن جو ....

پٿرن جو ....

(٢) هينين جا ضد لکو.

١) خوبصورت

٢) هيٺ

٣) ڏُکہ

۴) قانوني

(٣) هلڪي هلڪي برسات - مان، دوست، بس، گھر، دير ٿيڻ اِنهن ذريعي قصو / گھٽنا بيان ڪريو.

(۴) توهانجي هيڊ ماسٽر کي آڌار ڪارڊ ٺهرائڻ لاءِ بورنافائيڊ سرٽيفڪيٽ ڏيڻ لاءِ درخواست لکو.

NI3RHP

ڳُهرجون

ماٺ ۾ پڙهو، سمجهو ۽ عمل ۾ آڻيو.

ڳُهرجون جن جون گهٽ سي پهاڙ چڙهندا جهٽ.

پهاڙ تي چڙهڻ ڏکيو ٿيندو آهي ۽ وري جيترو سامان وڌيڪ، اوترو پهاڙ تي چڙهڻ اَڃان وڌيڪ مشڪل ٿيندو آهي. جيڪڏهن ضرورت جيترو جيترو سامان پاڻ سان کڻبو تہ پڪ پهاڙ جي چوٽيءَ تي سؤلائيءَ سان پهچي سگهبو. زندگيءَ جون ڳهرجون بہ اِن سامان وانگر آهن. ضرورت کان وڌيڪ اَسان کي منزل مقصد ڏانهن وڃڻ ۾ روڪاوٽ ڪڙي ڪن ٿيون.

چوڻي آهي،

”ڳهرجون ڳهيرائو ڪن، سمجهہ ڏئي نہ ساٿ.“

اَسانکي پنهنجي ڳهرجن جو دائرو محدود رکڻ گهرجي. جيڪڏهن هڪ دفعو اُهو دائرو وڌي وڃي ٿو تہ پوءِ اُنکي گهٽائڻ ڏاڍو ڏکيو آهي. ڪنهن کوهہ ل ڳِهرڻ سؤلو آهي، مگر ٻاهر نڪرڻ ڏکيو آهي. دکہ ۽ سکہ جو هڪ ٻئي سان گهرو ناتو آهي. جنم کان مرڻ تائين دکہ ۽ سکہ هڪ ٻئي سان ڳنڍيل رهن ٿا تنهن ڪري اَسان کي سوچي سمجهي قدم وڌائڻ گهرجي. دولت ڪڏهن پريءَ ۾ تہ ڪڏهن پاڪر ۾. جيڪڏهن اَسانجي ڪمائي ضرورتن کان گهٽجي ويندي تہ اَسانکي بُرين عادتن جو شڪار ٿجڻو پوندو. پر جيڪڏهن اَسان اِهو اُصول اَپنايون تہ ”اَجايو نہ وڃايون“ يا ضرورت موجب ڳهرج پوري ڪريون.

تہ پوءِ اَسين پنهنجي زندگي خوشيءَ سان بسر ڪري سگهون ٿا.

پر جيڪڏهن اَسين پنهنجي ڳهرجن تي ظابطو نٿا رکون ۽ جيڪڏهن دولت منهن موڙي ٿي تہ اُن وقت اَسانجي لاءِ ڳهرجون گهٽائڻ مشڪل ٿي پوندو ۽ اَسين نراش ٿي ويندا سين ۽ ڳهرجن کي پورو ڪرڻ لاءِ اَسانکي ناجائز ڪم ڪرڻا ٿا پون ۽ شرمندو پڻ ٿيڻو ٿو پوي. اِن لاءِ اَسانکي گهرجي تہ زندگيءَ ۾ سادگي آڻيون. اَنگريزيءَ ۾ پڻ چوڻي آهي :

Simple Living High Thinking

شاعر پارتي ڳهرجن جو هينين ريت بيان ڪيو آهي.

ڳهرجن جي ڏهاڙي ٿي لڳي پيڙ نئين

۽ دل ۾ اُٿي درد نئون، پيڙ نئين.

جيترو ٿي سگهي ڳهرجن کي گهٽائڻ گهرجي. ٻي حالت ۾ ڳهرجون اَسانکي پنهنجي چنبي ۾ جڪڙي ڇڏينديون.

جنهن اِنسان جون ڳهرجون محدود آهن. اُهو ڪنهن جي بہ اَڳيان جهڪي نٿو.

- مٿيون ٽڪر پڙهڻ لاءِ ڇئو. اِن بابت گفتگو ڪرايو. ڳهرجون محدود رکڻ جي اَهميت سمجهايو.